

**A kétnyelvűségről logopédus
szemmel-
kihívások, tévhitek és
lehetőségek a
mindennapokban**

Miről lesz szó?

- Nyelv, nyelvi fejlődés
- Kétnyelvűség- lehetőségek, nehézségek
- A kétnyelvűség, és nyelvi zavarok
- Lehetőségek a tanítás során
- Hogyan segíthetjük a szülőket?

Nyelv, nyelvi fejlődés

- Nyelv: “Gyermekkorban elsajátított kommunikációs eszköz, amely a nyelv hangzó változatának, a beszédnek a produkcióját és feldolgozását, vagyis mások hangos közlésének észlelését és megértését jelenti” (Gósy, 2005)
- Nyelvelsajátítási elméletek:
 - Utánzáselmélet, tanuláselmélet
 - Veleszületettség elmélete (Chomsky)
 - A nyelvelsajátítás kognitív elmélete (Piaget)
 - Cselekvésközpontú interakcionista elmélet (Cole)

Kétnyelvűség

- Kit nevezünk kétnyelvűnek?
 - “Két, vagy több nyelv anyanyelvi szintű tudása” (Bloomfield)
 - “Két nyelv használata a mindennapokban (Grosejan)
- A kétnyelvűség “fajtái”
 - Kiegyensúlyozott (balance)
 - Domináns
 - Funkcionális

Nyelvi síkok fejlődése

- Beszédértés
 - 2-4 hó: már differenciál a hangingerek közt
- Fonológiai, fonetikai fejlődés
 - A hangadás lépcsőfokai
- Grammatikai fejlődés
 - 12-18 hó: egyszavas megnyilatkozások
 - 18. hó: kétszavas mondatok
 - 24 hó: szó szerkezetek
 - 3 év: összetett mondatok
- Szemantikai fejlődés
 - 18 hó: már 50 szót használ, de ötszörösét érti
 - 24 hó: 200 szót használ
 - Egyre több helyzetbe tud beleilleszkedni anélkül, hogy beszélne

Kétnyelvű gyerekek nyelvi fejlődése

- Ugyanazok az utak, kis “csúszással”
- 9-36. hó: kritikus, szenzitív időszak
- 3 éves korra:
 - Szó szerkezetek, rövidebb mondatok
 - Ekkora már kialakult dominancia!!!
- 3 éves kortól:
 - Mérvadó a közösségi nyelv
 - Játék-nyelv differenciálódása
 - Társadalmi érintkezések
- 11 éves kor: nyelvi stratégiák zárulása (Burányi)

Mikor érdemes elkezdni?

- Neurolingvisták
 - Az életkor és nyelvelsajátítás összefüggései
- Penfield és Roberts:
 - Szenzitív periódus
 - Minél korábbi ingerek
 - Agyi plaszticitás

A nyelv, mint az identitás része

- Az identitás része-gyökerekre mindenkinek szüksége van
- Családi, baráti kapcsolatok fenntartása
- Érzelmek kifejezése
- Hazaköltözés lehetősége
- Magyar mese fontossága

Kétnyelvűség előnyei

- Kitárul a világ- szabadabb mozgás
- Nézőpontváltás- kulturák, életszemléletek
- Döntések sorozata
- Türelem
- Empátia, tolerancia (Csiszár)

Kétnyelvűség nehézségei

- Átlagosan kétszer annyi időt töltenek anyanyelvük elsajátítására, mint egynyelvű társaik (Hoffmann)
- Mindennapi erőfeszítés
- A pozitív hatások akkor erősek, ha mind a két nyelvet anyanyelvi szinten használja
- Állandó tréning szükséges
- Idézések
- A környezetben használt nyelv “mindent visz”
- “Kilógni a sorból”
- Szülői bizonytalanság

Kódváltás

- Rugalmasabb gondolkodás (Kovács, Mehler)
- A dominánsabb nyelv szavaival segít
- Hitelesíti a mondandóját
- Hátterében:
 - Szülői bizonytalanság- beszéd tisztasága!
 - Tanult magatartás: ha a gyerek olyan felnőttel beszél, aki keveri a nyelveket, ő is fogja (Navracsics)
 - Energiaspórolás

Nyelvi zavarok

- A kétnyelvűség önmagában nem okoz nyelvi zavart
- Negatívan hathat bizonyos faktorok meglétekor
 - Szenzoros, emocionális vagy motoros fejlődés elmaradása
 - Gyenge hangdifferenciálási képesség ép hallás mellett
 - Kevés nyelvi input valamelyik nyelven
 - Kevert/hibás beszédet hall a gyermek
 - Figyelemzavar
 - Érzelémkontrollálási zavarok

Nyelvi zavarok- ismertető jelek

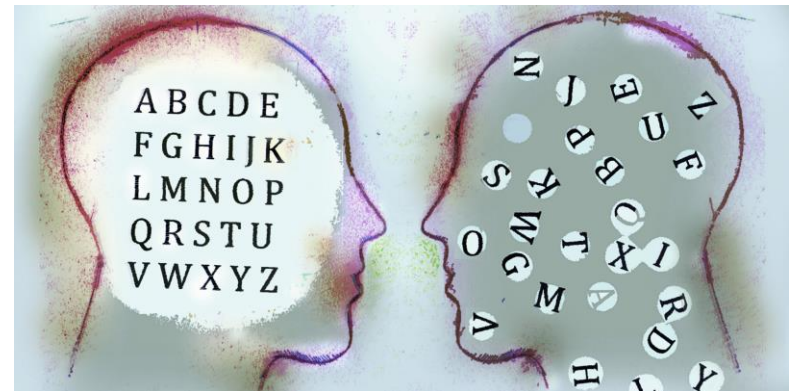
- Szűk szókincs
- Egyik/mindkét nyelven hibás szórend
- Hiányzó mondatrészek
- Helytelen raghasználat
- 3 éves kora után is keveri a két nyelvet
- Torzít/kihagy, vagy más hangokkal cserél fel hangokat
- Nehezen, vagy csak alig érthető beszéd
- Nem, vagy csak nehezen tudja követni a kommunikációt

Kétnylevűség- dyslexia

- A két jelenség között nincs közvetlen összefüggés
- Ha a gyermek dys gyanús, egyszerre egy nyelven tanuljon írni-olvasni
- De ne legyen eltiltva
- Külön figyelmet igényel, ha olyan nyelven olvas, ahol azonos betűkapcsolatok nem mindig ugyanazzal a hangkapcsolattal társulnak

Beszédzavarok

- A beszéd motoros zavara
 - Beszédfolyamatossági zavarok (dadogás, hadarás)
 - Artikulációs zavarok
- Az artikuláció kiemelt szerepe
 - Rossz hangképzés-
hibás visszacstolás

Differenciálás a tanítás során

- Olvasás tanítása- a tanár egyéni döntése alapján építse fel a tanulandó betű sorrendjét
- Az adott betű írása-olvasása egyidőben történjen
- Olvasólapok egyénre szabása (életkor, tanulási részképességek, stb.)
- Játékos feladatok, ahol a “feladatrészeket” fel lehet osztani

Nyelvfejlesztés az iskolában

- Fonológiai tudatosság fejlesztése
 - Szólánc
 - Akasztófa
 - Hibás szavak
- Beszédértés fejlesztése
 - Mesébe oda nem illő szavak csempészése
- Beszédprodukción fejlesztése
 - Szólánc
 - Asszociációs játékok
- Szókincsbővítés
 - Rejtvények
 - Szó-kép egyeztetés

Tanácsok szülőknek

- Mi a cél? Miért csinálom?
- Mennyi energiám van erre? Reálisak a céljaim?
- Ezekhez nekem mit kell odatennem a mindennapokban?
- Fő célok kitűzése, konkretizálás
- Energiák felmérése, realitások
- Igény esetén segítséget kérni (Nem ciki 😊)

Tanácsok a szülőknek

- “Egy személy-egy nyelv” elve
- Csak az anyanyelven beszéljen a gyermekkel
- Mindkét nyelven ugyanannyi inger
- Ha nyelvfüggetlen tünetek vannak, azok kezelése mindkét nyelvben fejlődést fog előidézni
- Nyelvi zavar esetén érdemes mérlegelni az írás-olvasás későbbre halasztását
- A nyelv mélyebb megismerése- játék, mese, nyelv...

Mindezeket hogyan?

- Napi rutin kialakítása- legyen helye a nyelvnek!
 - Kijelölt napszakok, események
 - Játzósarok, “magyar terület”
 - Biztonságérzet
- Ünnepek
 - Kultúra megőrzése
 - Érzelmek megjelenése
- Játék
 - Életkorilag illesztett nyelvhasználat
 - Bábozás
- Mese
 - Képzelőerő- “menekülési útvonal a mindennapokból”
 - Érzelmek megélése, szókincs bővítése
 - Korosztálynak megfelelő!
 - Népmese-kultúra megélése

Köszönöm a figyelmet!